

Κοινωνική Δημογραφία

Ενότητα 6^η: Παράγοντες που διαμορφώνουν τη γενετήσια συμπεριφορά των ατόμων

Όλγα Ιακωβίδου
Τμήμα Γεωπονίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

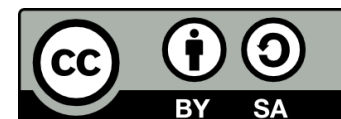

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Παράγοντες που διαμορφώνουν τη γενετήσια συμπεριφορά των ατόμων

Μεταβλητές που διαμορφώνουν τη
γονιμότητα και παράγοντες που καθορίζουν
τη διακύμανση της γονιμότητας

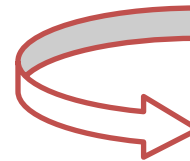
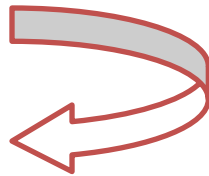
Πρόβλεψη της μηδενικής ή αρνητικής δημογραφικής ανάπτυξης

- 1950 έως σήμερα:

Γερμανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, ΗΠΑ

Δύο φάσεις αντίθετες σε ό,τι αφορά τη γεννητικότητα του πληθυσμού τους

Αισθητή αύξηση των γεννήσεων μέχρι το 1964

Απότομη πτώση μετά το 1964
Ικανή για μηδενική αύξηση του πληθυσμού

Πρώτη φάση (1)

- ...Μεταπολεμική βελτίωση της γεννητικότητας (**baby boom**)
- Σταθερά διαστρωματωμένη κοινωνία με μειωμένες ευκαιρίες για ανοδική επαγγελματική κινητικότητα

Ως φυσική δημογραφική προβολή
ενός συγκεκριμένου τύπου πολιτισμού

Πρώτη φάση (2)

- **Ιταλία:** οι κάτοικοι έγιναν πιο πλούσιοι =>Μπόρεσαν «να αγοράσουν και περισσότερα παιδιά»
- **1963:** τελευταία χρονιά αύξησης εισοδημάτων χωρίς πληθωρισμό
- Απόρριψη ικανοποίησης από την εργασία
- **Επιπτώσεις:** Ανησυχίες για το μέλλον των παιδιών, επιφυλακτικότητα και σε θέματα που αφορούσαν την αναπαραγωγή

Δεύτερη φάση (1964)

- Απότομη πτώση της γονιμότητας
- **Από το 1965 και μετά:** Μέση μείωση της τάξης του 0,3 έως 1,0 παιδιών ανά γυναίκα
- Στις χώρες του Συμβουλίου της Ευρώπης το ποσοστό ολικής γονιμότητας σήμερα είναι μικρότερο από **1,5 παιδιά ανά γυναίκα**
- *Κατώτατο όριο αναπαραγωγής:* **2,1 παιδιά ανά γυναίκα**
- Πρόβλημα υπογεννητικότητας

Δείκτης ολικής γονιμότητας στην Ελλάδα

Έτος	Δείκτης
1956	2,32
1961-65	2,19
1966-70	2,38
1971-75	2,34
1978-80	2,28
1981-83	2,2
1999	1,3
2012	1,34

Πηγή: [ΕΛΣΤΑΤ, 2014](#)

Που οφείλεται σήμερα;

- Πολιτική, οικονομική και κοινωνική κατάσταση που επικρατεί σε κάθε χώρα, οι οποίες καθορίζουν την αναπαραγωγική συμπεριφορά του πληθυσμού
- Διαφέρει από κοινωνία σε κοινωνία, από εποχή σε εποχή, από κατηγορία σε κατηγορία πληθυσμού

3 κατηγορίες μεταβλητών που διαμορφώνουν τη γονιμότητα

Σχέσεων (Γενετήσια σχέση)

- Παράγοντες που καθορίζουν τη σύναψη και τη λύση γενετήσιων ενώσεων
- Παράγοντες που καθορίζουν την έκθεση σε γενετήσια σχέση

Σύλληψης (Παράγοντες που επηρεάζουν την έκθεση στη σύλληψη)

- Γονιμότητα ή στειρότητα ζευγαριού
- Χρήση ή μη αντισυλληπτικών μεθόδων

Κύησης (Παράγοντες που επηρεάζουν την κύηση και τον τοκετό)

- Εμβρυϊκή θνησιμότητα που οφείλεται σε εκούσιους ή ακούσιους λόγους

Devis & Blake (1956)

Γάμος και γέννηση παιδιών

Ωστόσο

- Ο γάμος εξακολουθεί να αποτελεί το πρώτο βήμα για τη δημιουργία οικογένειας και κατά συνέπεια η συχνότητα και η διάρκεια ενός γάμου, η ηλικία κατά τον πρώτο γάμο επηρεάζουν τη γεννητικότητα

Ηλικία γυναικών κατά τον πρώτο γάμο και τη γέννηση του πρώτου παιδιού

Ηλικία γάμου της γυναίκας	Συλλήψεις	Γεννήσεις
15 έτη	13,9	12,9
20	11,5	9,9
25	8,8	7,4
30	6,1	5,0
35	3,4	2,75
40	1,5	1,1
45	0,2	0,15
50	0	0

Πηγή: Πολύζος, 1981. Δημογραφική πρόκληση.
Υπογεννητικότητα και γήρανση στην Ελλάδα. Αθήνα: Εξάντας

Αναλογία στειρών γυναικών σε ορισμένη ηλικία

Ηλικία γυναίκας	%	Ηλικία γυναίκας	%
20 ετών	3	38 ετών	23
25 »	5	40	31
28 »	7,1	43	46
30 »	8,9	45	58
33 »	12,2	48	81
35 »	15	50	100

Πηγή: Πολύζος, 1981. Δημογραφική πρόκληση.
Υπογεννητικότητα και γήρανση στην Ελλάδα. Αθήνα: Εξάντας

Παράγοντες που καθορίζουν τη διακύμανση της γονιμότητας

- Η ηλικία κατά τον πρώτο γάμο
- Η ηλικία της γυναίκας κατά τη γέννηση του πρώτου παιδιού
- Ο τόπος διαμονής
- Το βιοτικό επίπεδο σε συνδυασμό με το εισόδημα
- Η μετανάστευση
- Το μέγεθος και η διάρθρωση της οικογένειας
- Το μορφωτικό επίπεδο κυρίως των γυναικών
- Οι θρησκευτικές πεποιθήσεις
- Η απασχόληση κυρίως των γυναικών
- Η πρόληψη των γεννήσεων και ο οικογενειακός προγραμματισμός

Ο τόπος διαμονής

- Ένας από τους σταθερούς παράγοντες που επηρεάζει τη διακύμανση της γονιμότητας
- Αντίστροφη σχέση μεταξύ της αναπαραγωγικής συμπεριφοράς και του μεγέθους του οικισμού
- Γονιμότητα στις αγροτικές περιοχές: υψηλότερη από αυτή των αστικών περιοχών
- Η σχέση του τόπου διαμονής και της διακύμανσης της γεννητικότητας δεν είναι αυτόματα και δεδομένη-εξαρτάται από ποικίλες συγκυρίες

Η μετανάστευση

- Προκαλεί μεταβολές στο μέγεθος του αναπαραγωγικού δυναμικού και στην ισορροπία μεταξύ των δύο φύλων
- Παράγοντες που διαμορφώνουν αυτή την επίδραση:
 - (α) έκταση και σύνθεση του μεταναστευτικού ρεύματος
 - (β) αναλογία των φύλων

1. Υιοθέτηση του αστικού τρόπου ζωής
2. Συνθήκες διαβίωσης και εργασίας
3. Ανεπαρκής κοινωνική πολιτική
4. Ταχύτητα διάδοσης της αντισυλληπτικής νοοτροπίας

Το βιοτικό επίπεδο και το ύψος του εισοδήματος του νοικοκυριού

Κατά κανόνα, η αύξηση του εισοδήματος δεν ευνοεί τη γονιμότητα

Τι συνέβη με το baby boom;

- Μείωση της γονιμότητας (καταρχήν στις ανώτερες κοινωνικές τάξεις)
- Ιδιαίτερα πρόιμη η εφαρμογή του ελέγχου των γεννήσεων από τις ανώτερες τάξεις
- Η πτώση της γονιμότητας αντιστοιχεί στην άνοδο του κοινωνικού επιπέδου

Το μορφωτικό επίπεδο κυρίως των γυναικών

- Όσο υψηλότερο το μορφωτικό επίπεδο, τόσο χαμηλότερο το επίπεδο γονιμότητας
- Το μορφωτικό επίπεδο των γυναικών επηρεάζει πτωτικά τη γονιμότητα και όταν ακόμα άλλοι παράγοντες (π.χ. το αγροτικό περιβάλλον) επιδρούν αρνητικά
- Όσο χαμηλότερο το μορφωτικό επίπεδο, τόσο παραδοσιακότερος και εντονότερος ο διαχωρισμός των ρόλων των δύο φύλων

Η απασχόληση-ανεργία (ιδιαίτερα των γυναικών)

- Η εξωοικογενειακή αμειβόμενη γυναικεία απασχόληση υπήρχε ήδη από την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης
- Το με αμοιβή εργαζόμενο ζευγάρι (*couple de salaries*)
- «Τα παιδιά με το κλειδί»
- **Δημόσιο** (και όχι πλέον ιδιωτικό) το ζήτημα της φύλαξης παιδιών – δημιουργία παιδικών σταθμών

Ο έλεγχος των γεννήσεων (Οικογενειακός Προγραμματισμός)

- Εφαρμογή προληπτικών μέσων και μεθόδων
- Κατασταλτικές μέθοδοι
- **1913:** Έλεγχος των γεννήσεων
- **1938:** Οικογενειακός προγραμματισμός

Θρησκευτικές πεποιθήσεις

- «Άμβλωση ίσον φόνος»
- Η αποτελεσματικότητα της επιρροής που ασκεί η θρησκεία δεν είναι ούτε τόσο άμεση, ούτε τόσο έντονη, διότι εξαρτάται από πολλούς παράγοντες

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Αλεμπάκη
Θεσσαλονίκη, Φεβρουάριος 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

